

ศีลในวิสุทธิมรรคในฐานะเป็นภาพสะท้อนวิถีชีวิตของพระสงฆ์

ในพระพุทธศาสนา

Sīla In Visuddhimagga as a Reflection of the Monks Way

of Life in Buddhism

พระชนาเมธ เตชธโร (คำมุงคุณ), เสฐียร ทั้งทองมะดัน

Phra Chanamet Tejadharo (Khammungkhun), Sathien Thangthongmadan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima Campus

E-Mail: pinantol@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ความหมายของศีลในวิสุทธิมรรค 2) วิเคราะห์ภาพสะท้อนและวิถีชีวิตของพระสงฆ์ การรักษาศีลของภิกษุให้อยู่ในระเบียบวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้นั้น ปาฐกถาศีลจัดเป็นศีลขั้นศีลวิสุทธิที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญของภิกษุที่เพื่อกำหนดไปสู่อุปนิสัยปฏิบัติตนให้มีความบริสุทธิ์ เพื่อให้พระสงฆ์อยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี ทำให้เกิดความสวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อยทำให้เกิดความศรัทธา ในวิสุทธิมรรคได้แสดงไว้ว่า บุคคลผู้ศัลย่อมไม่เป็นที่ชอบใจของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นเหตุให้เพื่อนพรหมจารีทั้งหลายไม่พึงพร่ำสอน เป็นผู้มิทุกข์ในเพราะการครหาความเป็นผู้ศัลย เป็นผู้มีใจร้อนใจในเพราะการสรรเสริญของผู้มีศีลเพราะความเป็นผู้ศัลย ย่อมเป็นผู้มีผิวพรรณหม่นหมองเหมือนผ้าเปลือกไม้ เป็นผู้มีสัมผัสหยาบเพราะนำอบายทุกข์มาให้แก่คนทั้งหลายผู้ถึงการเอาเยี่ยงอย่างของเขาตลอดกาลนาน การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ที่เข้าฟังพระศาสนาโดยบวชเป็นพระภิกษุด้วยเหตุผลต่าง ๆ แต่เวลาผ่านไปอาจมิได้สนใจการปฏิบัติเพื่อชำระกิเลส ทำให้กลายเป็นปัญหาโลกกว้างชะ ภาษุได้นั้นจำเป็นจะต้องได้ศึกษาหาความรู้ในปริยัติธรรม ในธรรมวินัย จะได้ไม่ให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ภิกษุก็จะเป็นภัยอันตรายสำหรับภิกษุในพระพุทธศาสนา ไม่ควรส่งเสริมให้ทำลายพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น ด้วยการเผยแพร่พฤติกรรมไม่ดีของภิกษุสู่สาธารณชนให้มากเกินไป บทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาของพระภิกษุวัดเคยเป็นแหล่งความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ต่อมาบทบาทของพระสงฆ์ในเรื่องทางโลกก็ลดลงไปตามเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม จนส่งผลให้พระพุทธศาสนาไม่ยั่งยืนและอาจจะทำให้ภิกษุสงฆ์ได้อันตธานหมดไปเร็วขึ้นกว่าเท่าที่เป็นอยู่

ภิกษุทุกรูปต้องรักษาศีล 227 ข้อ ให้บริสุทธิ์ นำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าออกเผยแผ่ไปทั่วโลก ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง สืบต่อไป

คำสำคัญ: ศีลในวิสุทธิมรรค, ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของพระสงฆ์, พระพุทธศาสนา

Abstract

This academic article is on the topic of keeping the precepts of monks in the discipline that the Buddha had prescribed. The morality of pure conduct is classified as the sacrament of purity of morality, which is the essential basis of the monks for conducting oneself in purity so that monks can coexist in unity, bring beauty, order, and make faith. In Visuddhimagga, it is shown that one who is immoral, is not pleased with gods and men, is untrained by fellow virgins, who suffers because of the insults of immorality, one who is zealous for praising of the virtuous, for being immoral is one whose complexion is dull like the bark of a tree, one who has a rough touch because it brings misery to those who have taken his example for a long time. Reflection of the monks who rely on the religion by being ordained as monks for various reasons, but over time, may not be interested in the practice of purification of defilement, to become a common sin problem of monks, it is necessary to study and find knowledge in the Dharma practice in the discipline so that there will be no disgrace to the monks, it will not be a danger for monks in Buddhism, should not encourage the destruction of Buddhism by spreading the bad behavior of monks to the public too much. The role of monks has changed over time, temples used to be a source of both secular and dharma knowledge, later the role of monks in secular matters was reduced by economic and social conditions to the effect of Buddhism. It is unsustainable and may cause the monks to vanish faster than it is now. All Buddhist monks must purify the 227 precepts, spread the teachings of the Lord Buddha throughout the world, and make Buddhism flourish forever.

Keyword: Sīla, Visuddhimagga, Reflection of the Monks

1. บทนำ

ภิกษุสงฆ์ผู้เป็นสาวกของพระพุทธเจ้าเป็นเนื่อนาบุญของโลก (ปุณญกเขตต์ โลกสชาติ) ดังที่ปรากฏในบทสวดเจริญสังฆคุณที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า สุปฏิปันโน นั่นเอง แต่มีได้หมายความว่าภิกษุที่เข้ามาบวชนุ่งเหลืองทุกรูปจะเป็นเนื่อนาบุญของโลกได้ จะเป็นได้ก็ต่อเมื่อมีศีลสมบูรณ์ ซึ่งจะต้องปฏิบัติฝึกฝนอบรมตน และบรรลุดุจรรณอย่างน้อยโสดาบันได้ชื่อว่า เป็นเนื่อนาบุญของโลก (พระพรหมคุณาภรณ์ 2555: 405) แต่มีได้หมายความว่าภิกษุที่ยังไม่ได้บรรลุดุจรรณผล หรือที่เรียกว่า สมมติสังฆ จะไม่เป็น ที่ตั้งแห่งบุญเพียงแต่ ให้ผลแก่ผู้ทำบุญน้อยกว่าอริยสงฆ์เท่านั้น ถ้าพิจารณาจากการแบ่งประเภทของภิกษุสงฆ์ อันเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าออกเป็น 2 ประเภท คือ เสขบุคคล คือผู้ที่ยังไม่บรรลุดุจรรณ แต่เป็นผู้มีศีลสมบูรณ์ก็เป็นที่ตั้งแห่งบุญของผู้ต้องการทำบุญได้ จะเห็นได้ว่าพุทธพจน์ที่ว่า วิเจย ทานัง พิงเลือกก่อนแล้วให้ทาน และอรรถาธิบายขยายความเพิ่มเติมว่า จะต้องเลือกปฏิบัติคาก คือ ผู้รับทานซึ่งเป็นผู้มีศีล และยังคงต้องมีองค์ประกอบของการให้ทานอีก 2 ประการ คือ ผู้ให้จะต้องมีศรัทธา และสิ่งของที่ให้นำมาถวายจะต้องได้มาด้วยความบริสุทธิ์ การให้ทานด้วยองค์ประกอบ 2 ประการนี้เท่านั้นจึงจะได้บุญมาก

การบวชเป็นพระภิกษุเป็นประเพณีสืบเนื่องในพระพุทธศาสนาที่คนไทยถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน (ธรรมปราโมทย์, 2535: 43) การบวชเป็นพระภิกษุ ถ้ากล่าวกันตามประเพณี ที่มีมา เรามักจะได้ยินกันว่า บวชเพื่อทดแทนพระคุณพ่อแม่ แต่ถ้ามองในมุมมองของพระพุทธศาสนาแล้ว นั้นยังไม่ใช่เหตุผลหลักในการบวช เพราะถ้าเรายังไม่ฝึกฝนอบรมตนให้ดีขึ้น ก็จะไม่มีความดีอะไรไปทดแทนพระคุณพ่อแม่ ดังนั้นวัตถุประสงค์ที่ถูกต้องเป็นอันดับแรกของการบวช คือ บวชเพื่อแก้ไข นิสัยไม่ดีของตัวเอง การที่เราบวชความเป็นพระก็เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เพราะฉะนั้นทันทีที่บวช ผู้บวชต้องรู้ว่า ต่อแต่นี้ไปข้าพเจ้าไม่ได้อยู่ภายใต้กฎหมายไทยเท่านั้น แต่ต้องดำรงในทางพระธรรมวินัย เพื่อไม่ให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ภิกษุก็จะเป็นภัยอันตรายสำหรับภิกษุ ในพระพุทธศาสนาไม่ควรส่งเสริมให้ทำลายพระพุทธศาสนาให้มากนัก การเผยแพร่พฤติกรรมไม่ดีของภิกษุสู่สาธารณชนให้มากเกินไป บทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาของพระภิกษุวัดเคยเป็นแหล่งความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ต่อมาบทบาทของพระสงฆ์ในเรื่องทางโลกก็ลดลงไปตามเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม จนส่งผลให้พระพุทธศาสนาไม่ยั่งยืนและอาจจะทำให้ภิกษุสงฆ์ได้อันตธานหมดไปเร็วขึ้นกว่าเท่าที่เป็นอยู่ ภิกษุทุกรูปต้องรักษาศีล 227 ข้อ ให้บริสุทธิ์

2. ความหมายของศีลในวิสุทธิมรรค

ในวิสุทธิมรรคได้อธิบายขยายความ คำว่า ศีล ในความหมายเจตนาขึ้นว่า ได้แก่เจตนาของ บุคคลผู้งดเว้นจากบาปกรรม มีปณาดิบาทเป็นต้นหรือเจตนาของบุคคลผู้กำลังบำเพ็ญวัตรปฏิบัติอยู่ (พระพุทธโฆสเถระ, 2556: 10)

2.1 ความหมายของศีลในวิสุทธิมรรค

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคแปล สีสนิเทศ ปัญหากกรรม 6 ได้กล่าวถึงศีลนั้นในลักษณะเป็นคำถามว่า “อะไรเป็นศีล” และมีคำตอบว่า “ธรรมทั้งหลายมีเจตนาเป็นต้นของบุคคลผู้เว้นจากโทษมีปณาดิบาทเป็นต้นก็ดี ของบุคคลผู้บำเพ็ญข้อวัตรปฏิบัติที่ดี เป็นศีล” และในประเด็นเดียวกันของเรื่องศีลนี้ พระสารีบุตรก็ได้กล่าวไว้ ในปฏิสัมภิทาในลักษณะถามตอบว่า “อะไรเป็นศีล เจตนาเป็นศีล เจตสิกก็เป็นศีล สังวรก็เป็นศีล ความไม่ก้าวล่วงก็เป็นศีล” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2523: 13)

คำว่า ศีล ในความหมาย ได้แก่การงดเว้นจากมโนทุจริต 3 (วสิน อินทสระ, 2557: 29) คือเจตนาเพ่งเล็งอยากได้ของเขา เจตนาปองร้ายเขา ความเห็นผิดที่เกิดขึ้นทางใจ (ปัญญา ใบบางยาง, 2548: 25) คำว่าศีลในความสำรวมหรือสังวร มีความหมายถึง 5 ประการด้วยกัน คือ

1. ปาติโมกข์สังวร สำรวมระวังในสิกขาบทตามภูมิชั้นของตน เช่น ศีล 5 เป็นปาติโมกข์ของอุบาสกอุบาสิกา ศีล 10 เป็นปาติโมกข์ของสามเณร สิกขาบท 227 เป็นปาติโมกข์ของภิกษุ เป็นต้น

2. สติสังวร ระวังกิดกันบาปด้วยสติ

3. ญาณสังวร ระวังกิดกันบาปด้วยญาณคือ รู้เท่าทัน

4. ขันติสังวร ระวังกิดกันบาปด้วยความอดทน

5. วิริยสังวร ระวังกิดกันบาปด้วยความเพียรพยายาม (วสิน อินทสระ, 2557: 30)

คำว่าศีลในความหมายไม่ล่วงละเมิด ได้แก่การไม่ก้าวล่วงทางกาย ทางวาจาของผู้ที่ได้ สมาทานศีลไปแล้ว คือรักษาศีลที่ตนได้สมาทานไปแล้วให้ดี มิให้ขาด มิให้ทะลุ มิให้ต่างพร้อยหรือ เศร้าหมอง (พระธรรมธีรราชมหารุณี (โชดก ญาณสิทธิ), 2550: 375)

2.2 ประเภทของศีลในวิสุทธิมรรค

ในวิสุทธิมรรคได้แยกประเภทของศีลไว้โดยละเอียด ตั้งแต่ศีลมีประเภทเดียวคือ ความปกติของตน ศีลมีประเภท 2 ศีลมีประเภท 3 ศีลมีประเภท 4 ศีลมีประเภท 5 ในที่นี้จะนำมา เฉพาะที่เห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์แก่ออกุศลแก่การปฏิบัติในปาริสุทธิศีลให้บริสุทธิ์เท่านั้น

1. ศิลมีประเภท 2 เช่น จาริตตศีล หมายถึงการประพฤติตามสิกขาบทที่ พระผู้มี พระภาคเจ้า ทรงบัญญัติไว้ว่าสิ่งนี้ควรทำ วาริตตศีล หมายถึงการไม่ฝ่าฝืนสิกขาบทที่ ทรงห้ามไว้ว่าสิ่งนี้ไม่ควรทำ

อาภิสมาจาริกศีล หมายถึง ความประพฤติอย่างสูงในสิกขาบทเล็ก ๆ น้อย ๆ พระวินัยที่พระพุทธเจ้าวางขึ้นแก่พระสงฆ์เพื่อเป็นหลักในการประพฤติในด้าน ขนบธรรมเนียมและเพื่ออาจารย์ที่เหมาะสมของพระสงฆ์

สปริยันตศีล หมายถึงศีลมีลาภ ยศ ญาติ อวัยวะและชีวิตเป็นที่สุดได้แก่ บุคคลที่ล่วงละเมิดสิกขาบทที่ตนสมาทานแล้วเพราะมีลาภเป็นเหตุ เพราะลาภเป็นปัจจัย เพราะลาภเป็นตุการ เพราะมียศเป็นเหตุเป็นปัจจัยเป็นตุการ เพราะมีญาติเป็นเหตุเป็น ปัจจัยเป็นตุการ เพราะมีอวัยวะ เป็นเหตุเป็นปัจจัยเป็นตุการและเพราะชีวิตเป็นเหตุ เพราะชีวิตเป็นปัจจัย เพราะชีวิตเป็นตุการ

อปริยันตศีล หมายถึงศีลไม่มีลาภ ยศ ญาติ อวัยวะและชีวิตเป็นที่สุด ได้แก่ บุคคลที่ไม่มีจิตที่จะล่วงละเมิดสิกขาบทที่ตนสมาทานแล้วเพราะลาภเป็นเหตุ เพราะ ลาภเป็นปัจจัย เพราะลาภเป็นตุการ เพราะยศเป็นเหตุเป็นปัจจัยเป็นตุการ เพราะญาติเป็น เหตุเป็นปัจจัยเป็นตุการ เพราะอวัยวะเป็นเหตุเป็นปัจจัยเป็นตุการและเพราะชีวิตเป็นเหตุ เพราะชีวิตเป็นปัจจัย เพราะชีวิตเป็นตุการเป็นต้น

2. ศิลมีประเภท 3 เช่น หีนศีล หมายถึงศีลที่บุคคลสมาทานปฏิบัติด้วยความ เป็นผู้ต้องการยศ มัชฌิมศีล หมายถึงศีลที่บุคคลสมาทานปฏิบัติด้วยความ เป็นผู้ต้องการ ผลบุญ ปณิตศีล หมายถึงศีลที่ บุคคลสมาทานปฏิบัติเพราะเห็นว่าศีลนี้เป็นสิ่งที่ควรทำ

อิตตาทิปไตยศีลคือ ศีลที่บุคคลผู้ใคร่เพื่อสละทิ้งสิ่งซึ่งไม่สมควรแก่ตน ผู้มีตนเป็นที่เคารพ โลกาทิปไตยศีลคือ ศีลที่บุคคลผู้ใคร่เพื่อจะหลีกเลี่ยงจากการตำหนิ ของชาวโลกผู้มีโลกเป็นที่เคารพ ธรรมาทิปไตยศีลคือ ศีลที่บุคคลผู้ใคร่เพื่อจะบูชาความยิ่งใหญ่ ของธรรมผู้มีธรรมเป็นที่เคารพ

3. ศิลมีประเภท 4 คือ ภิกขุศีล หมายถึง สิกขาบททั้งหลายที่ทรงบัญญัติไว้ และสิกขาบทเหล่าใดที่จะต้องรักษานอกเหนือจากบทบัญญัติของภิกษุณี ภิกษุณีศีล หมายถึง สิกขาบท ทั้งหลายที่ทรงบัญญัติปรารถนาเฉพาะภิกษุณี และสิกขาบทเหล่าใดที่ภิกษุณีจะต้อง รักษาออกเหนือจาก บทบัญญัติของภิกษุทั้งหลาย อนุปสัมปन्नศีล หมายถึงศีล 10 ของสามเณรและสามเณรี คหฬฐศีลหมายถึง นิจศีลหรือศีล 5 อุโบสถศีลหรือศีล 8 สำหรับ อุบาสกอุบาสิกาทั้งหลายเป็นต้น (พระพุทธโฆสเถระ, 2556: 17-23)

ในสาระสำคัญแห่งวิสุทธิมรรคได้ให้ความหมายของประสาทแห่งศีลไว้ว่า วาริตศีล หมายถึงข้อห้ามคือพระพุทธรเจ้าทรงห้ามไว้ว่าสิ่งใดไม่ควรทำถ้าไปทำเข้าเป็นผิดศีล เช่น ห้ามภิกษุมิให้บริโภคอาหารในเวลาวิกาล เป็นต้น จาริตศีล หมายถึงข้อที่พระพุทธรเจ้าทรงอนุญาตหรือ บัญญัติไว้ว่าต้องทำถ้าไม่ทำเป็นผิด เช่น ทรงบัญญัติให้ภิกษุ ทำอุโบสถทุก ๆ กึ่งเดือนคือ 15 วันต่อครั้ง ถ้าภิกษุไม่ป่วยไม่พิการไม่ทำอุโบสถเสียเฉย ๆ เพราะความเกียจคร้านหรือเบื่อหน่ายอย่างนี้ เป็นต้น

อภิสมาจาริกศีล หมายถึงศีลที่เกี่ยวกับความประพฤติมารยาทอันละเอียดละไม หรือสมบัติผู้ดี อาทิพรหมจาริกศีล หมายถึงศีลที่เป็นพรหมจรรย์อย่างเช่น ศีล 226 ของพระภิกษุ ศีล 10 ของสามเณร เป็นต้น อีกอย่างหนึ่งอาทิพรหมจาริกศีล หมายถึงศีลในองค์มรรค คือสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะและสัมมาอาชีวะ เป็นต้น (วคิน อินทสระ, 2557: 29-30)

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคตอนศีลนิตยเทศได้แสดงถึงศีลไว้หลายประการตั้งแต่ศีลมีอย่างเดียว ศีล 2 อย่าง ศีล 3 อย่าง ศีล 4 อย่าง และศีล 5 อย่าง เฉพาะในศีล 4 อย่างได้แสดงปาริสุทธิศีล 4 ไว้ว่า ภิกษุเป็นผู้สำรวมด้วยพระ ปาฏิโมกข์สังวรศีลกับการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ ก็เพื่อพระสงฆ์ปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดการสำรวมระวังในศีลปาฏิโมกข์ คือ ท่านกล่าวถึงศีลของพระภิกษุซึ่งเป็นศีลที่เป็นหลักเป็นประธาน โดยความหมายถึงการไม่ล่วงศีล การรักษาศีลที่มาในพระปาฏิโมกข์ ๒๒๗ ข้ออย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นสิกขาบทที่ปรากฏในพระปาฏิโมกข์ หรือสิกขาบทนอกพระปาฏิโมกข์ตามที่กล่าวมาก็คงมีความสำคัญยิ่งอันภิกษุจะต้องถือปฏิบัติตามและงดเว้นกิจตามที่ทรงห้าม ซึ่งภิกษุใดประพฤติอย่างเคร่งครัดเข้มแข็ง ย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้มีศีลดีมีวัตรที่ดี การบรรพชาของภิกษุนั้นไม่ไร้ผลแน่นอน ด้วยใจของพระภิกษุผู้มีศีลดีมีวัตรที่ดี ย่อมไม่หยิ่งลงสู่ภัย มีการติเตียนตนเองได้ เปรียบเสมือนพระอาทิตย์จะไม่หยิ่งลงสู่ความมืด ซึ่งเป็นไปด้วยอำนาจแห่งการลวงละเมิดซึ่งสิกขาบท 6 ประการ ที่ทรงบัญญัติไว้เพราะการมีอาชีวะเป็นเหตุ มีการหลอกลวง การแสวงหาลาภด้วยลาภ เป็นต้น ศีลนี้คืออาชีวะปาริสุทธิศีล การบริโภคปัจจัย 4 อันบริสุทธ์ด้วยการพิจารณา ศีลนี้คือ ปัจจัยสันนิสตศีล (พระพุทธรโฆสเถระ, 2556: 24-25)

3. การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์และภาพสะท้อนเรื่องเกี่ยวกับศีล

การรักษาศีลของภิกษุให้อยู่ในระเบียบวินัยที่พระพุทธรเจ้าทรงบัญญัติไว้ นั้น เพื่อให้พระสงฆ์อยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี ไม่ทำให้เกิดฉนะสงฆ์แตกแยก ทำให้เกิดความสวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อยทำให้เกิดความศรัทธา ผู้ที่พบเห็นได้กุลบุตรที่บวชเข้ามามีความหลากหลายของฐานะไม่เท่ากัน เมื่อบวชเข้ามาอยู่ร่วมกันบางรูปก็ทำให้เกิดความเสื่อมเสียบ้าง เป็นโลกวัชชะบ้าง ทำให้ชาวบ้านติเตียนได้ แต่ถ้าชาวบ้านทำก็ไม่เป็นไร เมื่อภิกษุได้ทำบ้างก็จะไม่ดีทำให้เสื่อมความศรัทธา นับว่าเป็นภัยของภิกษุ เช่น ภิกษุดื่มสุรา เมื่อถูกจับ

ได้ก็ให้ภิกษุรูปนั้นต้องสึกไป เป็นคฤหัสถ์การตีแม่เหล่า แต่ต้องอาบัติปาจิตตีย์ แต่ต้องจับภิกษุสึกออกไปเป็นคฤหัสถ์ การรู้ภัยของภิกษุได้นั้นจำเป็นต้องได้ศึกษาหาความรู้ในปริยัติธรรม

ในธรรมวินัย จะได้ไม่ให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ภิกษุและคณะสงฆ์ก็จะเป็นภัยอันตรายสำหรับภิกษุในพระพุทธศาสนา จำเป็นอยู่ที่พุทธศาสนิกชนควรร่วมมือกัน ไม่ควรส่งเสริมให้ทำลายพระพุทธศาสนาให้มากนักด้วยการเผยแพร่พฤติกรรมไม่ดีของภิกษุสู่สาธารณชนให้มากเกินไป จนส่งผลให้พระพุทธศาสนาไม่ยั่งยืนและอาจจะทำให้ภิกษุสงฆ์ได้อันตรธานหมดไปเร็วขึ้นกว่าเท่าที่เป็นอยู่ความเป็นผู้มีศีลสมบุรณ์ย่อมมีได้ด้วยเหตุ 2 ประการคือด้วยการเห็นโทษแห่งศีลวิบัติและด้วยการเห็นคุณแห่งศีลสมบัติ การเห็นคุณของศีลนั้นมี ความปรากฏในอังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต ว่าครั้งนั้นพระอุบาลีเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับถวายอภิวาทแล้วนั่ง ณ ที่สมควรได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบททรงแสดงปาติโมกข์แก่เหล่าสาวกโดยอาศัยอำนาจประโยชน์เท่าไรหนอ พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “อุบาลี ตถาคต บัญญัติสิกขาบทแสดงปาติโมกข์แก่เหล่าสาวกโดยอาศัยอำนาจประโยชน์ 10 ประการ” คือ (1) เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ (2) เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์ (3) เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก (4) เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม (5) เพื่อปิดกั้นอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในปัจจุบัน (6) เพื่อกำจัดอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในอนาคต (7) เพื่อความเลื่อมใสของคนที่ยังไม่เลื่อมใส (8) เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนที่ยังเลื่อมใสแล้ว (9) เพื่อความตั้งมั่นแห่งสังฆธรรม (10) เพื่อเอื้อเพื่อวินัย (อง.ทสก. (ไทย) 24/31/81)

การเห็นโทษของศีลนั้น ในวิสุทธิมรรคได้แสดงไว้ว่า บุคคลผู้ทุศีลย่อมไม่เป็นที่ขอบใจของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นเหตุให้เพื่อนพรหมจารีทั้งหลายไม่พึงพำรสอนเป็นผู้มีทุกข์ในเพราะการครหาความเป็นผู้ทุศีล เป็นผู้มีความร้อนใจในเพราะการสรรเสริญของผู้มีศีลเพราะความเป็นผู้ทุศีล ย่อมเป็นผู้มีผิวพรรณหม่นหมองเหมือนผ้าเปลือกไม้ เป็นผู้สัมผัสสหายเพราะนำอบายทุกข์มาให้แก่คนทั้งหลายผู้ถึงการเอาเยี่ยงอย่างของเขาตลอดกาลนานเป็นผู้มีคุณค่าน้อยเพราะทำให้ปัจเจกธรรมของเขาไม่มีผลมาก เป็นผู้หวาดสอตั้งเรื้อย ๆ ไปเหมือนคนมีเวรอยู่ทั่วไปเป็นผู้ไม่ควรในอันที่จะบรรลुरुธรรมวิเศษเหมือนคนตาบอดไม่ควรในการดูรูปฉะนั้น

การมองเห็นโทษในศีลวิบัติด้วยการพิจารณาคือ ความสุขของผู้มีศีลขาด ไม่สละความสุขอันมีผลเป็นทุกข์แผ่ร้อนยิ่งกว่าทุกข์ในการทอดกองไฟ จักมีแต่ที่เหน ความสุขอันยินดีในการกราบไหว้ของภิกษุผู้มีศีลวิบัติ ผู้มีส่วนแห่งทุกข์ ยิ่งกว่าทุกข์ในการเสียดสีแห่งเชือกขนทางสัตว์อันมันเหนียว จักมีได้อย่างไร ความสุขในอันยินดีต่อการประนมมือของผู้มีศรัทธาของภิกษุผู้ไม่มีศีล ผู้จะมีทุกข์อันมากกว่าทุกข์ที่เกิดแต่การตีแม่เหล่าด้วยหอก เหตุไรจึงจะมี

ได้เล่าความสุขในการบริโภคจิ๋วของภิกษุผู้ไม่สำรวมซึ่งจะต้องได้ส่วยทุกซ์อันเผ็ดร้อนด้วยสัมผัสแผ่นเหล็กอันลุกโชนในนรกสันกาลนาน ภิกษุผู้ไม่มีศีล แม้บิณฑบาตจะมีรสอร่อยก็เปรียบเหมือนยาพิษอันร้ายแรง เพราะเป็นเหตุให้กลืนกินก้อนเหล็กแดงตลอดกาลนาน การใช้เตียงและตั้งของภิกษุผู้ไม่มีศีล ซึ่งจะต้องถูกเตียงและตั้งเหล็กอันลุกโชนเปียดเปียนตลอดกาลนาน แม้จะสำคัญว่าเป็นสุขก็ชื่อว่า เป็นทุกข์ จะน่ายินดีอะไรในการอยู่ในวิหารที่เขาถวายเป็นศรัทธาสำหรับภิกษุผู้ทุศีล เพราะมันเป็นเหตุให้ต้องตกไปอยู่ในกลางหม้อเหล็กอันลุกโชน บุคคลผู้ทุศีลเป็นผู้ไม่พ้นจากภัยทั้งปวง เป็นผู้ที่มีประตุสวรค์อันถูกปิดแล้ว (พระพุทธโฆสเถระ, 2556: 79-80)

พระจุฬานาคเถระอันเตวาลิกของพระสมุัตเถระกล่าวว่าปาติโมกขสังวรศีลนั้นแลคือศีลเพียงรักษาทวารทั้ง 6 ชื่อว่าอินทริยสังวรศีล เพียงทำปัจจัยให้เกิดขึ้นโดยธรรมโดยชอบชื่อว่า อาชีวาปาริสุทธิศีล เพียงพิจารณาปัจจัยที่ได้แล้วว่ามีอยู่แล้วบริโภคชื่อว่า ปัจจัยสันนิสสิตศีล เมื่อว่าโดยตรงปาติโมกขสังวรศีลเท่านั้นชื่อว่าศีลปาติโมกขสังวรศีลของภิกษุใดขาดแล้ว ภิกษุนั้นไม่อาจกล่าวได้ว่าจักรักษาศีลที่เหลือได้เปรียบเหมือนบุรุษศีรษะขาดแล้วจึงไม่อาจจะรักษามือเท้าชีวิตไว้ได้ ส่วนปาติโมกขสังวรศีลของภิกษุใดไม่เสียภิกษุนั้นก็อาจทำศีลที่เหลือให้เป็นปกติได้เหมือนบุรุษศีรษะไม่ขาดก็รักษาชีวิตไว้ได้ (อง.ทสก.อ. (ไทย) 5/-/226)

ในวิสุทธิมรรคได้แสดงองค์ธรรมที่เป็นเหตุปัจจัยสนับสนุนให้ปาริสุทธิศีลแต่ละข้อมีความบริสุทธิ์และมีความตั้งมั่นไว้ว่า

ปาติโมกขสังวรศีล ชื่อว่าเทศนาสุทธิ เพราะบริสุทธิ์ได้ด้วยการแสดงอาบัติมีศรัทธาเป็นเหตุให้สำเร็จ เพราะการบัญญัติสิกขาบทเป็นสิ่งที่เกินวิสัยของพระสาวก เพราะเหตุนี้บุคคลพึงสมาทานเอาสิกขาบทตามที่ทรงบัญญัติไว้แล้วอย่างไม่ให้มีเศษเหลือไม่กระทำอาลัยแม้ในชีวิต

อินทริยสังวรศีล ชื่อว่าสังวรสุทธิ เพราะบริสุทธิ์ด้วยตั้งใจสังวรสำรวมระวัง มีสติเป็นเหตุให้สำเร็จเพราะอินทริยทั้งหลายที่ตั้งมั่นอยู่ด้วยสติแล้ว เป็นสภาพอันบาปธรรมทั้งหลายมีอภิชฌาจะพึงรุ่มไหลเข้าไปมิได้

อาชีวาปาริสุทธิศีล ชื่อว่าปริเยฐิสุทธิ เพราะบริสุทธิ์ด้วยการแสวงหาปัจจัยของผู้ละอเนสนาแล้วมีวิริยะเป็นเหตุให้สำเร็จ เพราะวิริยะที่ปรารถนาโดยชอบแล้วเป็นการประหามิจฉณาอาชีวะ เพราะฉะนั้นพึงละอเนสนาคือการแสวงหาอันไม่สมควรอันไม่เหมาะสม แล้วจึงอาศัยซึ่งปัจจัยทั้งหลายอันเกิดขึ้นโดยความบริสุทธิ์เท่านั้น

ปัจจัยสันนิสสิตศีล ชื่อว่าปัจจเวกขณะสุทธิเพราะบริสุทธิ์ด้วยการพิจารณา มีปัญญาเป็นเหตุให้สำเร็จเพราะผู้มีปัญญาจึงสามารถมองเห็นโทษและอนิสงส์ของปัจจัย

ทั้งหลายได้ พึงละความกำหนดยินดีในปัจจุบันและพิจารณาปัจจัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมสม่ำเสมอ (พระพุทธโฆสเถระ, 2556: 62)

ยังมีหลักธรรมที่สนับสนุนให้ปาริสุทธิศีลมีความผ่อนคลายหรือเกิดความเศร้าหมองได้อีก นั่นคือเมถุนสังโยค 7 ประการ มี

1. สมณะหรือพราหมณ์บางคนในโลกนี้ ปฏิญญาว่าเป็นพรหมจรรย์อย่างถูกต้อง ไม่ประพฤติกิจสองต่อสองกับมาตุคาม แต่ยังยินดีพอใจและถึงความปลื้มใจด้วยการที่ มาตุคามอาบน้ำให้ ลูบไล้ให้นวดพันให้
2. ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ยังยินดีพอใจและถึงความปลื้มใจในการหัวเราะกระชาก กระชี่เล่นหัวและยังล้อเลียนกับสตรีเพศอยู่
3. ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ยังยินดีพอใจและถึงความปลื้มใจในการเพ่งดูจักขุแห่ง สตรีเพศด้วยจักขุของตน หรือในการสบตานั้น
4. ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ยังยินดีพอใจและถึงความปลื้มใจเมื่อได้ยินเสียงพูดจา หรือเสียงหัวเราะเสียงขบร้องของสตรีเพศ ในที่นอกฝานอกกำแพงนั้น
5. ไม่ถึงอย่างนั้น แต่เมื่อนึกถึงเรื่องที่เคยหัวเราะเล่นหัวกับสตรีแล้วเกิดความยินดีพอใจและถึงความปลื้มใจ
6. ไม่ถึงอย่างนั้น แต่เห็นคหบดีหรือบุตรของคหบดีผู้เพียบพร้อมด้วยกามคุณ 5 บำเรอตนอยู่แล้วกระหิมนยินดีพอใจและถึงความปลื้มใจ
7. ไม่ถึงอย่างนั้น แต่ประพฤติพรหมจรรย์ด้วยมุ่งปรารถนาจะได้เป็นเทพเจ้า หรือเทพองค์ใดองค์หนึ่งด้วยศิวัตร์หรือด้วยพรหมจรรย์อันนี้ แล้วยินดีพอใจและถึงความปลื้มใจกับการทำเช่นนั้น

ผู้ที่ล่วงพ้นเมถุนสังโยคทั้ง 7 ประการนี้ไม่ได้ ชื่อว่าเป็นความขาด ความทะลุ ความต่างและความพร้อยแห่งพรหมจรรย์ พรหมจรรย์ของเขาจะชื่อว่าปาริสุทธิไม่ได้เลยและ เขาย่อมไม่สามารถล่วงพ้นจากชาติ ชรา พยาธิและมรณะได้ (อง.สตุตทก. (ไทย) 23/50/83-84)

สรุปรธรรมคือ หิริและโอตตปปะ การเห็นโทษแห่งศีลวิบัติและเห็นคุณแห่งศีล สมบัติ การเว้นจากเมถุนสังโยคทั้ง 7 ประการ ทั้งหมดเป็นธรรมที่สนับสนุนให้ปาริสุทธิศีล เกิดขึ้นและมีความผ่อนคลาย บริสุทธิ ไม่เศร้าหมอง และมีธรรมคือ ศรัทธา สติ วิริยะ ปัญญา ที่ผู้ปฏิบัติในปาริสุทธิศีลจะต้องทำให้เกิดมีขึ้นในตนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ปาริสุทธิศีลมีความ บริสุทธิเป็นฐานของกุศลธรรมที่ยิ่งขึ้นไป

1. อานิสงส์ของปาริสุทธิศีล

ปาริสุทธิศีลจัดเป็นศีลขั้นสี่วิสุทธิที่เป็นพื้นฐานอันสำคัญโดยเฉพาะของภิกษุที่มี จุดมุ่งหมายเพื่อการดำเนินไปสู่การปฏิบัติตนให้มีความบริสุทธิ์ มีอานิสงส์อย่างนี้คือ

ในปฏิสัมพันธ์ทางวรรณคดี แสดงอานิสงส์ของศีลที่สอดคล้องกับปาริสุทธิไว้ว่า เพราะ สรรวมปาณาติบาตชื่อว่าศีล เพราะไม่ล่วงละเมิดปาณาติบาตชื่อว่าศีลเป็นต้น ศีลนี้ย่อม เป็นไปเพื่อความไม่เดือดร้อนใจ เพื่อปราโมทย์ เพื่อปิติ เพื่อปัสสัทธิ เพื่อโสมนัส เพื่อการ ปฏิบัติโดยเอื้อเฟื้อ เพื่อความเจริญ เพื่อทำให้มาก เพื่อเป็นเครื่องประดับ เพื่อเป็นเครื่อง ป้องกัน เพื่อเป็นเครื่องแวดล้อม เพื่อความสมบูรณ์ ย่อมเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่ายโดยส่วน เดียว เพื่อคลายกำหนด เพื่อดับ เพื่อระงับ เพื่อรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้ เพื่อนิพพาน ความบริสุทธิ์ด้วยความ สรรวมแห่งศีลดังกล่าวนี้ชื่อว่าอริศีล จิตที่ตั้งอยู่ในความบริสุทธิ์ด้วยความ สรรวมย่อมไม่ ฟุ้งซ่าน ความบริสุทธิ์แห่งจิตที่ไม่ฟุ้งซ่านชื่อว่าอริจิต พระโยคาวจรเห็นความบริสุทธิ์ด้วยความ สรรวมโดยชอบ เห็นความบริสุทธิ์แห่งจิตที่ไม่ฟุ้งซ่านโดยชอบ ความบริสุทธิ์แห่ง ความเห็นทั้งสองประการนี้ชื่อว่าอริปัญญา

อีกประการหนึ่งความว่า ภิกษุทั้งหลาย พืชคามและกุตคามเหล่าใดเหล่าหนึ่ง พืชคามและกุตคามเหล่านั้นทั้งหมดอาศัยแผ่นดินดำรงอยู่บนแผ่นดินจึงถึงความเจริญออก งามไพบูลย์ได้ พืชคามและกุตคามเหล่านี้ถึงความเจริญออกงามไพบูลย์ด้วยประการฉะนี้แม้ ฉนั้นใด ภิกษุก็ฉนั้นนั่นเหมือนกัน อาศัยศีล ดำรงอยู่ในศีลแล้วเจริญทำให้มากซึ่งอริยมรรคมีองค์ 8 ย่อมถึงความเจริญออกงามไพบูลย์ในธรรมทั้งหลาย

อีกประการหนึ่ง บรรพชิตบวชในศาสนานี้มีจิตบริสุทธิ์ รักษาปาริสุทธิศีล 4 หมวด จด สมาทานธุดงค์ 13 เรียบหลักกรรมฐานอันเหมาะสมแก่จริตของตนอยู่ในเสนาสนะอันสงัดทำ บริกรรมมีกสิณเป็นต้นจนเกิดฌานสมาบัติ ได้บรรลุโสดาปัตติมรรค ได้บรรลุสกทาคามีมรรค ได้บรรลุอนาคามีมรรค นี้ชื่อว่าอานาการิยปฏิบัติสุดดี บรรพชิตนั้นดำรงอยู่ในอรรถภาพนั้นแล้ว ครั้นกายแตกย่อมเกิดในตระกูลใหญ่ 3 ตระกูล ในมนุษยโลกบ้าง ในเทพชั้นกามาวจร 6 ชั้นบ้าง ในภพแห่งพรหม 10 ภพบ้าง ในชั้นสุทธาวาส 5 ชั้นบ้าง ในอรุภพ 4 บ้าง นี้ชื่อว่า คติสุดดี ของบรรพชิต

ในมหาปรินิพพานสูตร มีความปรากฏแห่งอานิสงส์ศีล 5 ประการ คือ

1. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีลในโลกนี้ ย่อมมีโภคทรัพย์เป็นอันมากซึ่งมี ความไม่ประมาทเป็นเหตุ
2. กิตติศัพท์อันงามของบุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมขจรไป
3. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีลจะเข้าไปยังบริษัทใด ๆ มีสมณบริษัทเป็น ต้น ย่อมแก้แล้วถ้าไม่แก้เงินในการเข้าไปสู่สมาคมนั้น
4. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมไม่หลงลืมสติตาย
5. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล หลังจากตายแล้ว ย่อมไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

ในวิสุทธิธรรมรงค์ได้แสดงอานิสงส์ของศีลสมบัติไว้ดังนี้

ศีลของภิกษุใดเป็นศีลสมบัติปราศจากมลทินดีแล้ว การทรงบาตรและจีวรของภิกษุนั้นย่อมเป็นที่น่าเลื่อมใส ในการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ เช่น พระภิกษุผู้บวชนั้นไม่มีการศึกษาให้เข้าใจและฝึกรูปธรรมปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างถูกต้องแล้ว ตามปกติของบุคคลธรรมดาโดยทั่วไปจะถูกชักจูงล่อให้เพลิดเพลนหลงระเริงอยู่ในกามคุณ 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะที่พอใจในสื่อเทคโนโลยีในปัจจุบัน เมื่อปล่อยให้อารมณ์ที่เฝ้าวนครอบงำจิตใจจิตถูกปรุงแต่งจน รากะ โทสะ โมหะ เกิดขึ้นแล้วที่รู้ว่าผิดหรือถูก มีความสำนึกในสิ่งที่ชอบอยู่ แต่ก็ไม่อาจจะต้านทานความเฝ้าวนไว้ได้ลุ่มอำนาจกิเลสเชื่อมจากประโยชน์ที่ได้จากการบวชเป็นเหตุให้ต้องลาสิกขาไป ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องศึกษาวิธีระมัดระวังป้องกันให้ปลอดภัยไว้ก่อนตั้งแต่ต้นตั้งแต่ต้นในสังคมยุคปัจจุบัน คือ ยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทั้งพระภิกษุและคฤหัสถ์ต่างก็มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่พัฒนาเพื่อความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้นจึงต้องเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะพระภิกษุนวกะ หรือภิกษุผู้บวชใหม่นั้น ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพที่เปลี่ยนแปลงต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ด้วยการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ โดยเฉพาะเทคโนโลยี ถือเป็นเครื่องมือสำคัญ ในยุคนี้ไม่ว่าจะเป็นการใช้เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ ที่ทันสมัยเป็นอย่างมาก แต่การใช้เทคโนโลยีนั้นต้องรู้เท่าทัน ต้องมีสติสำรวมอินทรีย์อยู่ทุกขณะเพื่อให้เกิดความรู้เท่าทันสภาพความจริง ไม่ให้เกิดความลุ่มหลงมัวเมา ยิ่ง ๆ ขึ้น และประพฤติดุปฏิบัติด้วยการวางท่าทีที่ถูกต้อง

4. วิเคราะห์ภาพสะท้อนและวิถีชีวิตของพระสงฆ์

การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ที่เข้าพึ่งพระศาสนาโดยบวชเป็นพระภิกษุด้วยเหตุผลต่าง ๆ แต่เวลาผ่านไปอาจมิได้สนใจการปฏิบัติเพื่อชำระกิเลส ทำให้กลายเป็นปัญหาคุณภาพของบุคลากรสงฆ์ บทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาของพระภิกษุวัดเคยเป็นแหล่งความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ต่อมาบทบาทของพระสงฆ์ในเรื่องทางโลกก็ลดลงไปตามเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม

4.1 การรักษาพระธรรมวินัย เมื่อบวชมาแล้ว ก็ต้อง ตั้งใจรักษาศีลให้บริสุทธิ์ ย่อมจะทำให้จิตใจมีความสุขที่ไฉไลแว่นจากบาปธรรม ย่อมไม่ละเมียดสิกขาบท เมื่อมีความสุขใจย่อมจะรักษาพรหมจรรย์ คือ สามารถดำรงความเป็นพระภิกษุได้ ทำให้ไม่มีความกังวลใจเรื่องระเบียบวินัย ทำให้เบิกบานใจ ดังนั้นภิกษุควรได้ศึกษาเรื่องสังวร ในปาริสุทธิสังวรศีลในโลกยุคใหม่ วิถีชีวิตของพระสงฆ์กับสังคมไทยควรมีบทบาทและภารกิจอย่างไร ย่อมหนีไม่พ้นที่จะต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์พระสงฆ์เองที่ต้องดำเนินไปภายใต้กรอบแห่งพระธรรมวินัย และความสัมพันธ์กับสังคมในส่วนรวมว่ามีขอบเขตมากน้อยเพียงใดการที่จะดำรงสถาบันสงฆ์ให้คงอยู่ กลับมามีบทบาทและคุณค่าต่อสังคมสมัยใหม่นั้น พระสงฆ์จะต้อง

แสดงออกถึงบทบาท และหน้าที่ ของพระสงฆ์ให้ชัดเจน เป็นบทบาทที่ จะสามารถนำพาชีวิต ของผู้คนและสังคมในปัจจุบันไปสู่ความดีงามตามหลักแห่งพระพุทธศาสนาได้ ซึ่งเป็นตัวแทน และเป็นสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา การที่จะดำรงชีวิตของพระสงฆ์ในทาง พระพุทธศาสนา ทั้งประโยชน์ในส่วนอัตตัตถปฏิบัติ (ส่วนตน) และในส่วนสมณกิจ อนุเคราะห์ชนหมู่มา สามารถบำเพ็ญประโยชน์สนองความต้องการโดยแสดงธรรมแก่สังคม ด้วยเมตตาธรรมตามหน้าที่ ในสมัยอดีตพระสงฆ์ก็ได้รับความเคารพเทอดทูนเคารพบูชา พระ ศาสนาก็เจริญรุ่งเรือง เป็นส่วนประกอบอันขาดไม่ได้ของสังคม “พระสงฆ์มีการปฏิบัติเคลื่อน คลาด ไม่สามารถชักนำสังคมไปสู่ความสงบสุขและความเจริญโดยธรรมได้ สมัยนั้น ฐานะของ พระสงฆ์ก็เสื่อมโทรมลง ศรัทธาในพระศาสนาก็เสื่อมถอย” (สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย: ข้อพิจารณาของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), ออนไลน์) ทั้งในเรื่องของด้านศีลมี ความหมายหลายประการ เช่น “เจตนา คือ ความตั้งใจแน่วแน่จากบาปกรรม เรียกว่า เจตนาศีล, วิริติ คือ ความอดทนจากบาปกรรม เรียกว่า เจตสิกศีล, สังวร คือ การสำรวมระวัง 5 ประการ เรียกว่า สังวรศีล” (พระราชญาณวิสิฐและคณะ, 2553: 3) อวิตกกัมมะ คือ บุคคลสมาทานศีล แล้วจะไม่ละเมิดศีลทั้งทางกายและวาจา เรียกว่า อวิตกกัมมศีล (พระพุทธโฆสเถระ วจนา, 2555: 10-11)

ดังนั้น ศีล หมายถึง ระเบียบวินัยข้อบังคับให้ประพฤติดีงามเพื่องดเว้นจากบาป ธรรม และไม่ล่วงละเมิดสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ดีแล้ว ประโยชน์ของศีลในชั้น พื้นฐาน คือ ทำให้กาย วาจา ใจสงบ ไม่เบียดเบียนตนเอง และ ผู้อื่น ทำให้สามารถที่จะทำ ให้จิตสงบได้ง่ายในการทำสมาธิ ในระดับของบรรพชิต ศีลจะมีจำนวนมาก เพื่อกำกับให้ พระภิกษุสงฆ์สามเณรสามารถครองตนในสมณภาวะได้อย่างสมบูรณ์ และเอื้อต่อการ ประพฤติพรหมจรรย์ในขั้นสูงต่อไปได้

4.2 การใช้ชีวิตเกี่ยวข้องกับคนอื่น การดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท ไม่อาลัยกับอดีต และไม่พะวงกับอนาคต สร้างประโยชน์และคุณค่าให้กับชีวิตผ่านโอกาสและ เวลาปัจจุบันของตนเอง เพื่อประโยชน์สุขอันเป็นจุดมุ่งหมายของชีวิต หลักพระพุทธศาสนา เน้นการสร้างสุขภาพหรือภาวะที่เป็นสุขแบบองค์รวมให้กับระบบของชีวิต 4 ด้านคือ ทางกาย ทางสังคม ทางจิต และทางปัญญา (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2549: 235-238) โดยเน้น การพัฒนาจากธรรมชาติภายในชีวิตคือพัฒนาจิตให้เกิดปัญญา อันส่งผลต่อชีวิตซึ่งดำเนินไป โดยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับธรรมชาติภายนอกทั้งทางกายและทางสังคม ตลอดจนถึงหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนากับการดำเนินชีวิตที่ยืนยาว การใช้หลักธรรมมาเป็นหลักในการดำเนิน ชีวิต พัฒนาตนให้บริบูรณ์ ทั้งศีล สมาธิและปัญญาจะส่งผลให้เรานั้นมีอายุที่ยืนยาวมากขึ้น มีชีวิตที่ดี มีประโยชน์ต่อผู้อื่นด้วย และหลักธรรมอื่นๆที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมการมีอายุยืนยาว

อีกนั่นคือ พรหมวิหาร 4 และอิทธิบาท 4 การมีเป้าหมายในชีวิตทำให้เรามีกำลังใจไม่ย่อท้อในการมีชีวิตอยู่ และการมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมให้เป็นไปด้วยดีก็ต้องใช้หลักพรหมวิหาร นั่นคือมีความเมตตา กรุณา ต่อคนอื่นมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ไม่เอาัดเอาเปรียบเบียดเบียนกัน สังคมก็จะสงบสุข ส่งผลให้อยากจะมีชีวิตอยู่ต่อไป เพราะว่าสังคมที่สงบสุขทำให้เรานั้นมีความสุขไปด้วย

4.3 การเลี้ยงชีพ สภาพสังคมในปัจจุบันการปรับตัวตามยุคตามสมัยเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ ในสมัยปัจจุบันไม่ใช่แค่การบิณฑบาตรแต่เป็นการเลี้ยงชีวิตด้วยต่าง ๆ เช่น การบอกหวย ดูดวง ทำของขลัง การบอกบุญสร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ ที่เกินความจำเป็นซึ่งทำให้ไม่เหมือนในสมัยอดีตที่เน้น ปรียัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ การเลี้ยงชีพซึ่งมีความหมายที่เกี่ยวกับการพิจารณาให้เห็นถึงความจำเป็นไปของร่างกาย รวมไปถึงการพิจารณาถึงการบริโภคอาหารที่คฤหัสถ์ได้นำมาใส่ลงไปในบาตรของพระภิกษุที่ออกไปเที่ยวรับภัตราหาร โดยที่มีผู้นำมาใส่ลงไปในบาตรของพระภิกษุด้วยความศรัทธาเพื่อที่จะให้พระภิกษุนำไปบริโภค” (สุชีพ ปุณฺณานุภาพ, 2539: 160) และ บาตรนั้นเป็นเพียงภาชนะสำหรับใส่อาหารพระวินัยห้ามพระภิกษุสงฆ์มีบาตรไม่เกิน 1 ใบ หากมีให้เก็บได้ไม่เกิน 10 วัน หรือเก็บไว้เพื่อพระภิกษุที่ยังมาไม่ถึงให้เก็บไว้ได้เกิน 10 ได้ เป็นความหมาย ของอาหารบิณฑบาตในพระพุทธศาสนา ส่วนมากจะเป็นไปในลักษณะที่เรียบง่าย ไม่ยุ่งยากในการบริโภค เน้นหนักถึงหลักของความสะอาด เพราะการใช้ภาชนะไม่มาก ย่อมง่ายต่อการทำความสะอาดได้เป็นอย่างดี จะก่อประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นมากน้อยเพียงไรซึ่งความศรัทธานี้เป็นบ่อเกิดของปัจจัยสี่” (พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ วิฑิตญาโณ), 2534: 162)

ดังนั้น จึงควรพิจารณาเพื่อให้เกิดความบริโภคพอดี เหมาะสมแก่พระสงฆ์ เพราะจะได้บริโภค “เพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย” (พระพุทธโฆษะ, 2521: 74) เพราะพระสงฆ์เองจะต้องเป็นผู้อยู่ง่ายเลี้ยงง่าย ไม่เป็นภาวะของญาติโยม เป็นไปตามพระวินัย และปรับตัวเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

4.4 การใช้สอยปัจจัย 4 ในปัจจุบันนี้การดำรงชีวิตตามปัจจัย 4 และการแก้ไข ปัญหาชีวิตของพระสงฆ์ได้สะท้อนให้เห็น ไม่ค่อยให้ความสนใจในการพิจารณาเพื่อการบริโภคปัจจัยสี่ของพระสงฆ์ แต่ทรงมีคำสอนให้ภิกษุพิจารณาว่าเราใช้สอยสิ่งต่าง ๆ เพื่ออะไร จีวร เครื่องนุ่งห่ม หรือเสื้อผ้า อาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัยมีไว้เพื่ออะไร เมื่อมีญาติโยมมาถวายของดี ๆ มีราคา พระรับได้ แต่พระต้องวางท่าที่ต่อสิ่งของเหล่านั้นให้ถูกต้อง การแต่ถ้าหากไม่สำรวมในการบริโภค พุทธศาสนิกชน อาจมองว่า ไม่รู้จักประมาณตน ทำให้เสื่อมศรัทธา ดังที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสไว้ว่า ผู้ภิกษุเป็นผู้เลี้ยงหา อยู่ง่าย จึงจะสมกับสมณสารูป และสรุปได้ว่า ก่อนจะบริโภคใช้สอยต้องมีสติ สันโดษ บริโภคเพื่อยังอัตภาพให้เป็นไป มิควร

บริโศกตามความอยากของตัณหาเพราะเป้าหมายของพรหมจรรย์อยู่ที่การบรรลุธรรมอย่างไรก็ตามการบริโศกนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เพื่อการดำรงอยู่ในพระพุทธศาสนาสืบต่อไป

5. สรุป

การรักษาศีลของภิกษุให้อยู่ในระเบียบวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้นั้น เพื่อให้พระสงฆ์อยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี ไม่ทำให้เกิดฉนะสงฆ์แตกแยก ทำให้เกิดความสวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อยทำให้เกิดความศรัทธา การศึกษาจึงเป็นแก่นแท้สาระสำคัญของพระพุทธศาสนา ผู้ที่เข้ามาสู่พระพุทธศาสนาเพื่อเข้าถึงเป้าหมายในพระพุทธศาสนาจึงต้องฝึกอบรมหรือต้องศึกษาพัฒนาตนเอง จึงจะสามารถเข้าถึงเป้าหมายในพระพุทธศาสนาได้ บุคคลในอุดมคติทางพระพุทธศาสนา คือ พระสงฆ์ จึงผู้ที่ปฏิบัติกิจหน้าที่ของตนครบถ้วนสมบูรณ์ มีจิตใจบริสุทธิ์เป็นอิสระ มองสิ่งทั้งหลายด้วยความเข้าใจตามที่เป็นจริง มีความปลอดโปร่งปราศจากเงื่อนไขอันเป็นเหตุสร้างปัญหาชีวิตให้แก่ตนและผู้อื่น มีชีวิตอยู่ด้วยความสุข เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยวิชาและจรณะ ดำเนินชีวิตที่ส่งเสริมความราบรื่น กลมกลืน ความสงบสุขของสังคม และพร้อมที่จะช่วยเหลือเกื้อกูล บำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้เป็นผลมาจากการฝึกฝนอบรมได้ศึกษาหาความรู้ในปริยัติธรรม ในธรรมวินัย จะได้ไม่ให้เกิดความเสื่อมเสียแก่พระสงฆ์ และ ก็จะไม่เป็นความเสื่อมถอยของพุทธศาสนิกชน ในพระพุทธศาสนา จึงจำเป็นอยู่ที่พุทธศาสนิกชนควรร่วมมือกัน ไม่ควรส่งเสริมให้ทำลายพระพุทธศาสนาให้มากนักด้วยการเผยแพร่พฤติกรรมไม่ดีของภิกษุสู่สาธารณชนให้มากเกินไป จนส่งผลให้พระพุทธศาสนาไม่ยั่งยืนและอาจจะทำให้ภิกษุสงฆ์ได้อันตธานหมดไปเร็วขึ้นกว่าเท่าที่เป็นอยู่ภิกษุทุกรูปต้องรักษาศีล 227 ข้อ ให้บริสุทธิ์นำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าออกเผยแผ่ไปทั่วโลก ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2523) **วิสุทธิมรรคแปล ภาค 1 ตอน 1**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). **พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**.
- ธรรมปราโมทย์. (2535). รวบรวม. **บวชจริง เรียนจริง ปฏิบัติจริง ได้ผลจริง คู่มือสำหรับพระแท้**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ลิเบอร์ตี เพรส.

- ปัญญา ใช้บางยาง. (2548). **ธรรมาธิบาย หลักธรรมในพระไตรปิฎก**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- วศิน อินทสระ. (2557). **สาระสำคัญแห่งวิสุทธิมรรค**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เมตตาทราย.
- พระธรรมธีรราชฆานูณี (โชดก ญาณสิทธิ). (2550). **คำบรรยายวิปัสสนากรรมฐาน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด.
- พระพุทธโฆสเถระ รจนา. (2555). **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**. สมเด็จพระพุทธปาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) แปลและเรียบเรียง. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- พระพุทธโฆสเถระ. (2556). **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**. แปลและเรียบเรียงโดย สมเด็จพระพุทธปาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตโต). (2555). **พุทธธรรมฉบับปรับและขยาย**. พิมพ์ครั้งที่ 11 . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท ผลิธัมม์ จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตโต). (2549). **สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ 12 . กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- พระราชญาณวิสิฐและคณะ. (2553). **คู่มือการศึกษาสัมมาปฏิบัติไตรสิกขา**. พิมพ์ครั้งที่ 6. นครปฐม: โรงพิมพ์ บริษัทเพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2534). **มองเขามองเรา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: พรศิวกาพิมพ์.
- พระมหาทองหล่อ ฐานิสฺสโร (สินกระสัง). (2554). การศึกษาวินัยชาวพุทธในการพัฒนาชีวิต ให้เป็นสุข. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน**. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์.